

**UTTANHÝSIS METING AV
FRÓÐSKAPARSETRI FØROYA
SEPTEMBER 2021 – OKTOBER 2022**

**FRÁGREIÐING FRÁ ALTJÓÐA
METINGARNEVNDINI**

SAMANDRÁTTUR ÚR FRÁGREIÐINGINI

30. november 2022

INNGANGUR

Hendan frágreiðingin er endaliga úrslitið av óheftari meting, sum Uttanríkis- og Mentamálaráðið bað um at fáa gjørda av Fróðskaparsetri Føroya í 2021, og sum metingarnevndin gjørði á tveimum vitjanum ávikavist í oktober 2021 og september 2022. Reglulig meting av Fróðskaparsetri Føroya er lógarásett skylda hjá aðalráðnum. Hendan metingin er gjørd av einum bólki av uttanhýsis altjóða serfrøðingum, sum aðalráðið hevur útnevnt, og samsvarandi arbeiðssetningi, sum partarnir samdust um.

Fyri at lætta um hjá lesaranum at skyna á, hvussu viðkomandi okkara tilmæli eru fyri málið hjá aðalráðnum og Setrinum at gerast partur av Bologna-tilgongdini og evropeiska økinum fyri hægri útbúgvingar (*European Higher Education Area*, stytt EHEA), vísa vit gjøgnum frágreiðingina til *Standards and Guidelines for Quality Assurance in European Higher Education Area* (stytt ESG).

Formaðurin í metingarnevndini hevur í samstarvi við allar limirnar í metingarbólkinum skrivað frágreiðingina. Í góðum samstarvsanda hevur frágreiðingin eisini fingið gagn av viðmerkingum frá starvsfólki í aðalráðnum, rektaranum og starvsfólki á Setrinum.

Malcolm Foley, professari (emeritus), formaður og leiðari av metingarnevndini

Edit Bugge, professari og eftirmetari

Maria Elena D'Amelio, doktari og eftirmetari

Karla Neslíð, lesandi og eftirmetari.

Miquel Nicolau, rektari og eftirmetari

Andreas Rasch-Christensen, doktari og eftirmetari

HØVUÐSÚRTAK

Metingarnevndin hevur staðfest, at Fróðskaparsetur Føroya virkar væl.

Týðandi menningarátøk hesi seinastu meira enn trý árinum hava havt við sær, at Setrið fult út lýkur sínar skyldur, tá tað ræður um at røkka fleiri ára gamla málinum hjá Føroyum um at gerast limur í *European Higher Education Area* (EHEA) og formliga at blíva partur av Bologna-tilgongdini.

Í framhaldandi arbeiðinum fram móti hesum máli leggur metingarbólkurin áherðslu á tey tøk, sum eru neyðug hjá aðalráðnum og landsstýrinum at taka komandi árinum (og sum vit hava serstøk tilmæli um niðanfyrri). Partur av hesum tilmælum er týðningurin av at vísa í verki framhaldandi og hóskaði skilnað millum aðalráðið og Setrið samsvarandi andanum í Magna Charta Universitatum, sum Fróðskaparsetur Føroya skrivaði undir í 2020.

Hóast Setrið er á fastari og rættari kós, skulu fleiri stig takast, tá tað ræður um góðskutrygging og góðskumenning. Hetta varpa vit ljós á í høvuðsfrágreiðingini, og vit hava eisini serstøk tilmæli um hetta. Vit eru sannførd um, at Setrið var tilvitað um øll hesi átøk, áðrenn okkara vitjanir, og at nógv av teimum longu eru í umbúna ella eru um at verða sett í verk.

Vit eggja øllum, sum vilja Setrinum væl, til miðvíst at halda fram við at arbeiða við hesum málum.

Námsvísindadeildin, sum metingarnevndin varð biðin um at vísa serligan ans, hevur eisini gjørt sera góð framstig seinastu árinum, tá tað ræður um leiðslu og lutteki í mentan og mannagongdum annars á Setrinum. Lestrarætlanirnar á høvuðsútbúgvingunum á Námsvísindadeildini (fólkaskúlalærarar og námsfrøðingar) eru grundleggjandi haldgóðar, og starvslæruparturin samsvarar við tann á samsvarandi útbúgvingum í Norðurlondum og aðrastaðni. Vit meta, at framhaldandi menning av hesum útbúgvingunum verður best stuðlað við at lata tær standa fremst fyri, tá reglulig eftirmeting verður gjørd, og sum vit skjóta upp í tilmælum okkara um Fróðskaparsetrið sum heild.

Vit halda, at Námsvísindadeildin hevur týðningarmiklan leiklut, ikki bara tá tað ræður um at útbúgva lærarar og námsfrøðingar, men eisini tá tað snýr seg um at veita áhaldandi fakliga menning av longu útbúningum og skikkaðum lærarum og námsfrøðingum á øllum stigum og pørtum á starvsleið teirra.

Fullfíggaður listi yvir øll tilmælini frá metingarnevndini er at finna á næstu síðunum.

ØLL TILMÆLINI

1. Tilmæli um góðskutrygging av útbúgvingum og leiðin fram móti fullum føroyskum limaskapi í *European Higher Education Area (EHEA)* og Bologna-tilgongdini:

- a. Fróðskaparsetrið og aðalráðið eiga beinanvegin at streingja meira á fyri at styrkja sínámillum viðurskiftini við einum áhaldandi átaki, sum er gjørt til at **fáa hugburð og málnýtslu til at samsvara við EHEA/*European Standards and Guidelines (ESG)***, og fáa tað at røkka út til allar áhugapartar og føroyska almenningin gjøgnum fjølmiðlarnar. Øll, sum eru partur av hesum, eiga at skilja, hvussu umráðandi hetta er, og hvussu hetta kann fáast í rættlag.
- b. Aðalráðið eigur at taka um endan og beinanvegin **gera ein hóskandi nationalan førleikakarm (*National Qualifications Framework*)**, sum er avgerandi fyri bæði at gerast partur av EHEA og fyri at stuðla upp undir smidliga og lívslanga læring í nútíðarsamfelagnum. Vit ráða øllum pørtum til at skunda undir hetta arbeiðið og kanska fáa íblástur frá førleikakørmum og serkunnleika, sum longu eru til taks í øðrum londum í Europa.
- c. Í tøttum samskifti við aðalráðið eigur Setrið at **lýsa eina tilgongd um sniðgeving og góðkenning av nýggjum útbúgvingum (*Programme Validation*)**. Hon skal vera fult skjálprógvað og í samsvari við samtyktar frymlar, og mannagongdir skulu mennast (ESG 1.2). Eitt rímiligt krav kundi verið eitt felags góðkenningarskjál til útbúgvingar, sum lýsir samfelagstørv, akademiskar grundgevingar, námsfrøðiligt endamál umframt eina lýsing av, hvat krevst fyri at veita eina og hvørja nýggja útbúgving.
Eisini eigur skjalið greitt at tilskila ætlaðu læruúrtøkunar fyri lesandi, og hvørjar møguleikar lesandi kunnu vænta at hava, tá tey hava staðið prógv, íroknað leiðir uttanlands. Setrið og aðalráðið eiga at umrøða eyka fígging til at stuðla útbúgvingargóðkenningini.
- d. Innanhýsis á Setrinum eigur somuleiðis ein **skipan við regluligum eftirmetingum (*Periodic Review*)** av núverandi útbúgvingum at verða ment (ESG 1.9). Tað er rímiligt at vænta, at øll útbúgvingartoymi støðugt endurskoða sína yvirskipaðu “vøru”. Á einstøku skeiðunum tillaga undirvísarar sohvørt læruúrtøkuna, grundað á afturboðan frá lesandi, dagsins akademisku menning á serstaka økinum, námsfrøðiligu menningina og orkuna, sum er til taks (ESG 1.3). Spurningurin um eyka fígging til at stuðla regluligu eftirmetingunum eigur at verða umrøddur millum Setrið og aðalráðið.
- e. Setrið eigur at fáa gjørt eitt víðfevnt skjál, sum vit kunnu kalla ein **reglukarm fyri útbúgvingar (*Regulatory Framework*)** (ESG 1.1 & 1.8). Okkum hevði dámt eitt einstakt skjál, sum sameinar øll sløg av reglum á einum og sama staði, har starvsfólk og lesandi hava atgongd til tað, skilja tað og brúka tað.

2. Tilmæli um góðskumenning av útbúgvungum

- a. Allir áhugapartar eiga at skunda undir ætlanina at fáa eitt savnað **universitetskampus í Havn, sum skal sniðgevast, so at fólk trívast við at læra og búleikast har**. Sniðgevingin eigur at taka útgangsstøði í tørvunum hjá lesandi (*student experience*), atkomiligheit og akademiskari dygdargóðsku (*academic excellence*) og við tí í hyggju, at kampus skal draga bæði føroysk og altjóða lesandi at sær.
- b. Setrið eigur at leggja eina **menningarætlan fyri læru og undirvísing** og eina **menningarætlan fyri gransking og framtak**, sum eru í samljóði við missión, strategi og virði Setursins (ESG 1.3). Vit mæla til, at leiðslan gongur undan við hesum ætlanum, men at tær samstundis verða mentar gjøgnum stýringsskipanirnar á Setrinum fyri at fáa felags ognarskap og fremja nýtsluna av teimum.
- c. Vit skjóta upp, at tit umhugsa nøkur fleiri tilboð fyri at **tryggja føroysku sereyðkennini og eyðsæddu íkastini til føroyska samfelagið**, eisini í ásannan av tí málsligu vistfrøðini, sum er á Setrinum. Felags partar av lestrarskeiðum fyri lesandi tvørtur um deildirnar kunnu hjálpa til at tryggja hesi sereyðkenni, serliga, men ikki bara, tá tað ræður um føroyskt mál og mentan. Vit halda, at slíkur lestur til frama fyri sereyðkennini verður væl móttikin innan fyri EHEA-karmin. Eisini eigur Setrið at taka avgerð um, nær, hvar og hví undirvísing verður givin á enskum máli.
- d. Setrið eigur at **gera eina inklusiónsætlan (*Inclusivity Plan*)**, sum fevnir um javnstøðu millum kynini. Ætlanin eigur at fevna um bæði starvsfólk og lesandi. Vit halda, at hendan ætlanin verður týðandi fortreyt á leiðini hjá Setrinum fram móti EHEA-málinum, men eisini, at hendan ætlanin fer at vísa samfelagnum sum heild, at Setrið átekur sær leiðsluleiklut til frama fyri sosiala broyting í Føroyum.
- e. Setrið eigur at **stuðla meira upp undir flytføri hjá lesandi, bæði inn- og úteftir**, umframt at hava “altjóða tilboð”. Tað vildi verið ein munandi fyrimunur fyri Setrið at havt eitt starvsfólk til hetta, sum var meira sjónligt, og/ella havt hendan ítøkiliga leiklutin á Setrinum, hagar øll lesandi kundu vent sær fyri at fáa stimbrandi stuðul. Aftrat hesum eiga hóskaði og atkomiligir **lestrarbústaðir** at verða fingnir til vega av viðkomandi pørtum, og hetta er eisini galdandi fyri lestrarbýli til føroysk lesandi.
- f. Ein **ætlan fyri lívslanga læring eigur at verða ment** av Setrinum og stuðlað av aðalráðnum. Klárar og lætt atkomiligar og smidligar lestrarleiðir eiga at mennast.
- g. Setrið eigur at gera enn meira fyri at fáa **sett ein ph.d.-skúla á stovn**. Hetta fer at stimbra enn meira undir greiða stavnaldið, sum longu er, um eitt “savnað” Fróðskaparsetur Føroya, sum ikki er avmarkað av deildarmørkum.
- h. Meira eigur at verða gjørt fyri at eggja til og rudda slóð fyri samstarvi millum lesandi og starvsfólk tvørtur um deildir, og stig eiga at takast fyri at fáa ein felags **seturskalendara**. Eisini eigur Setrið at menna og verkseta eitt gjøgnumskygt **modell fyri arbeiðsbyrðubýti (*workload allocation model*)** fyri starvsfólk, sum undirvísa og granska á stovninum. Somuleiðis eigur Setrið framhaldandi at styrkja um tað **almennu kunningina**, sum veitir samfelagnum gjøgnumskygni um avgerðir og avrik hjá Setrinum.

3. Nágreinilig tilmæli um góðskutrygging og góðskumenning á Námsvísindadeildini

- a. Stóru útbúgvingarnar á deildini eru grundleggjandi góðar, og verkligi parturin er í høvuðsheitum í samsvari við tilsvarandi útbúgvingar í Norðurlondum og aðrastaðni við. Vit mæla til, at besti máttin at stuðla framhaldandi menning av útbúgvingunum er, at tær verða **tær fyrstu, sum verða vigaðar í nýggju skipanini við regluligum eftirmetingum**, sum vit omanfyri hava mælt til at seta í verk. Hendan eftirmetingin eigur at fara í dýpdina í sýninum av lestrarætlanunum.
- b. Námsvísindadeildin eigur at fáa stuðul frá øllum áhugapørtum til at **gerast fremsti veitari av áhaldandi professionellari menning** av øllum núverandi lærarum og námsfrøðingum í Føroyum, møguliga, men ikki einans, við at veita útbúgving á masterstigi. Tey nýliga stovnaðu samstarvsráðini fyri ávikavist lærara- og námsfrøðingaútbúgvingina fara væntandi at hava stóran leiklut í hesum týdningarmikla átakinum.
- c. Havandi í huga tann stóra tørvin, sum er í Føroyum nú, eiga áhugapartarnir at endurskoða almenna figgjarliga stuðulin til lesandi og tann útbúgvingarbygnaðin, sum er galdandi. Hetta fyri **at geva fleiri atgongd til at lesa serliga námsfrøði, men eisini lesa til fólkaskúlalærara**, við at nema sær útbúgvingina parttíð og á meira liðiligan hátt.
- d. Her og nú eigur orka framhaldandi at verða lögð í, at **rættar skeiðslýsingar altíð eru tøk** hjá teimum lesandi í góðari tíð.
- e. Veikleikar, sum eru staðfestir í reflekterandi greiningini um **afturboðan til lesandi** á deildini, eiga sum skjótast at verða fingnir á beint, og hetta eigur eisini at verða fingið í formligt rættlag í eftirmetingini av útbúgvingunum, sum vit mæla til omanfyri.
- f. Tað er gott, at **granskingin á deildini framhaldandi verður styrkt**. Tað hevur stóran týdning at finna fram til, hvussu til ber at menna og stuðla einum ættarliði av granskarum og granskingarhugsandi lærarum, sum fer at skapa vitan og í longdini at breiða hana út.
- g. Framúrskarandi skeiðið í **setursnámsfrøði eigur at vera grundarlag fyri einum víðkaðum tilboði fyri undirvísarar**, sum í fyrstuni kanska kann veitast talgilt, og sum so seinni møguliga kann mennast til eitt prógv á masterstigi. Setrið og aðalráðið eiga at samstarva um at tryggja neyðugu figgingina til tað.